

אני דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה והקטרו קצת לו לעולם הבא
ותלמוד תורה בנגד פלם

בענין

פדיון הבן בספקות

פדיון הבן בספקות

- א. ספק אם חייב בפדיון הבן, פטור, שהמוציא מחברו עליו הראיה.
- ב. ספק אם האם בת כהן או בת לוי, אין לחייב בפדיון בגלל הרוב [שהם ישראל המחוייבים בפדיון] - כי 'אין הולכים בממון אחר הרוב' להוציא ממון מהמוחזק.
- ג. וצ"ב האם יש לחלק בין ספק בעיקר הבכורה [אם הוא פטר רחם], ובין ודאי פטר רחם, והספק הוא מצד אחר [אם האם או האב כהן או לוי].
- ד. עוד יש לדון, האם גם בספק מתנות כהונה נאמר הכלל 'אין הולכים בממון אחר הרוב' [ופטור לתת מספק], או שדינם כספק מתנות עניים שמחוייב לתת מספק [במקום שיש חזקה או רוב לחייב]
- ה. חידושו של בעל ההפלאה שהכלל 'אין הולכים בממון אחר הרוב' נאמר רק כשיש נפקא מינה לענין ממון בלבד, ולא כשיש נפקא מינה גם לענין איסור. ולפי חידוש זה יש לדון במקרים שונים של ספקות בפדיון הבן.
- ו. הכרעת הפוסקים לדינא בדיני פדיון הבן בספקות.
- ז. בכור שלא ידוע אם אמו ישראלית או בת לוי, האם יפדהו בזמנו מספק בלא ברכה, או ימתין עד שיברר יחוסו.

צמח

שאלה קבה

צדק

שאלה קבה

הילל בן שחר כצמר צחר מכסף נבחר האלוף התורני נ"י פ"ה כמהר"ר הילל יצ"ו:

את אשר שאל מכ"ת באשה אחת שבקטנותה נמלטה מחבר רעה מארצות רוסי"א בגזירות הקהלות היא ויודעת מקום מולדתה ושמות אביה ואמה רק שאינה יודעת אם אביה היה כהן או לוי או ישראל. ונשאת לאיש והמליטה זכר שהוא פטר רחם לה, אי חייבין לפדותו או לא, משום שהאשה הנזכרת חקרה ודרשה על אביה ואמה מארחי ופרחי ואמרה לה אשה אחת שהיא היתה מכרת אותם ושאמה היתה אחותה, ושאלה אחר כך האשה הזאת לאשה הנכריה הנ"ל אם היא יודעת שאביה היה כהן או לוי או ישראל, אז אמרה לה שאביה היה לוי, ונסתפק מכ"ת אם יש להאמין לאשה הנכריה ההיא או לא, דחיישינן שלא הכירה אביה ואמה, אלא שאמרה כך כדי שתסייע לה דרך צדקה, כאשר בקשה אחר כך ממנה. וצידד מכ"ת לכאן ולכאן, עד שלסוף כתב שיש להקל כיון דאיכא כמה ספקות, ובלאו הכי כתב הרב ב"י בשו"ע מטור יו"ד סימן ש"ה, דבספק המוציא מחבירו עליו הראיה.

הנה מתוך דברי מכ"ת נראה דמשמע ליה למכ"ת דאין לפוטרו מפדיון אלא משום שהאשה הנכריה הגידה על אמו של זה הבכור שהיא בת לוי, אבל בלאו הכי היה חייב בפדיון, אע"פ שאין אביו ואמו עצמן יודעים אם היא ישראלית ודאית, ולכך עשה מכ"ת שאלה מזה.

והא ליתא, אלא הדין פשוט הוא אפילו אי לא היתה האשה נכריה מגדת שאמו של זה הבכור היא בת לוי היא פטור מפדיון, כיון דאין מי שמכיר אותה וגם היא אינה יודעת שהיא ישראלית ודאית, הרי אינו חייב בפדיון אלא מספק, וכל ספק ממון המוציא מחבירו עליו הראיה, דמשנה שלימה היא במסכת טהרות פרק ד', ספק בכורות אחד בכורי אדם ואחד בכורי בהמה בין טמאה ובין טהורה, שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

ולא תימא דילמא דוקא היכא דאיכא ספק בעיקר בכורה אם הוא פטר רחם או לא, הוא דמיקרי ספק ואמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה, אבל היכא שהוא ודאי פטר רחם אלא שהספק הוא מצד אחר, כגון שמא היא בת כהן או לוי, לא מיקרי ספק לענין שהוא פטור מפדיון, דפשוט הוא דליכא לחלק בכך, דכל ספק ממון אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה, וזה שאנו מסתפקים בו דלמא אמו בת כהן או בת לוי היא מיקרי נמי ספק.

אע"ג דרובא דעלמא ישראלים הם ולא כהנים או לויים מכל מקום לא אזלינן בתר רובא כדי להוציא ממון מיד המוחזק, כדאיתא ריש פרק הפרה וריש פרק המוכר פירות המוכר שור לחבירו ונמצא נגזן רב אומר הרי זה מקח טעות ושמואל אמר יכול שיאמר לשחיטה מכרתיו לך וכו', ומסיק התם טעמיה דרב משום דזיל בתר רובא ורובא לרדיא זבין, ושמואל סבירא ליה כי אזלינן בתר רובא באיסורא אבל בממונא לא דהמוציא מחבירו עליו הראיה, והלכתא כשמואל בדינא, וכן פסקו כל הפוסקים.

ומשום הכי דקדק הרב בית יוסף בשו"ע סימן ש"ה סעיף י"ג וכתב וז"ל, מי שהוא ספק אם חייב בפדיון פטור שהמוציא מחבירו עליו הראיה, עכ"ל. הרי נקט שהספק הוא אם חייב

בפדיון, ולא נקט סתם מי שהוא ספק בכור אינו חייב בפדיון וכו', אלא משום דמיירי בגונא שהוא ודאי פטר רחם אלא שהספק הוא אם חייב בפדיון מחמת ספק אחר דשמא נולד קודם שנתגיירה אפילו הכי פטור, והיינו משום דהוא דומיא דמתנות כהונה דלית בהו קדושה אלא ממון בעלמא והמוציא מחבירו עליו הראיה, הוא הדין ספק בכור שהוא בכי האי גונא שהוא ודאי פטר רחם, אלא ספק הוא שמא אינו חייב בפדיון דשמא נולד קודם שנתגיירה פטור משום דבממון אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה.

ואם כן הוא הדין הבכור הזה שנולד מאשה שאין יודעים בודאי שישראלית היא שאפשר שהיא בת כהן או בת לוי אע"פ שהוא ודאי פטר רחם אפילו הכי פטור מפדיון, משום דבממון אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה.

ולא מיבעיא שאין האב חייב לפדותו, אלא אפילו הבן עצמו לכשיגדיל נמי אין צריך לפדות את עצמו. משום דלא מצינו שצריך הבן לפדות את עצמו לכשיגדיל אפילו היכא שאביו לא היה חייב לפדותו, אלא היכא שהוא ודאי פטר רחם רק שאביו פטור מלפדותו משום שהוא ספק אם הוא בנו או לא, כגון שתי נשים משני אנשים שילדו כאחת בבית אחד ולא בכור וילדו אחת זכר ואחת נקבה אז האבות פטורים דכל אחד יכול לומר שהבכור אינו בנו, התם הוא דצריך הבן לפדות את עצמו לכשיגדיל מפני שהוא ודאי פטר רחם וחייב בפדיון, וכל כיוצא בזה כהובא בטור יו"ד סימן ש"ה. אבל היכא דאיכא ספק בעיקר הבכורה או אפילו שהוא ודאי פטר רחם אלא שהספק הוא אם חייב בפדיון, כמו בנדון דידן דדלמא בת כהן היא או בת לוי, אינו צריך לפדיון כלל אפילו לכשיגדיל, משום דבכל ספק ממון אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה.

אלא שלענין איסורא אזלינן לחומרא בספק בכור שאינו נאכל לבעלים אלא במומו כדאיתא פרק ב' ופרק ג' דבכורות ובטור יו"ד סימן שט"ו שס"ז, אבל לענין ממון אזלינן לקולא והמוציא מחבירו עליו הראיה.

ולכך בנדון דידן דאין יודעין אם אמו של הבכור הזה היא ישראלית או כהנת או לוייה, מיקרי ספק ופטור מן הפדיון, משום דהמוציא מחבירו עליו הראיה, אפילו לא היתה האשה הנכרית אומרת שאמו היא בת לוי פטור הוא מן הפדיון, דלא צריכין לטהרות דידיה לענין ספק ממון, דבלאו הכי הוא פטור.

וכל היכא דצריכין לעדות לא מהני סהדותא דאשה, כגון באחד שבא ואמר כהן אני דלא מהימן אפילו בזמן הזה דליכא תרומה דאורייתא, אפילו הכי אינו נאמן, כדהובא בטור אבן העזר סימן ג', וצריך לעדות ודינו שאפילו עד אחד מהני ליה התם דוקא עדות עד אחד הוא דמהני, אבל עדות אשה לא מהני, דאין עדות באשה כלל אלא למה שאמרו חכמים לעדות אשה וכיוצא בזה אבל לא למה שצריך עדות.

והא דנאמנת החיה לומר זה בן כהנת זה בן לוייה זה בן ממזר וכו', כדאיתא בפרק עשרה יוחסין והובא בטור אבן העזר סי' ד', היינו דוקא התם משום דעל הרוב אי אפשר בענין אחר לכך הימננה רבנן ולא מדינא, כמו שכתב הר"ן כך בהדיא הביאו הרב ב"י התם אבל היכא דאפשר בענין אחר אין האשה נאמנת דאין עדות באשה אלא שבנדון דידן אע"פ שזה שנולד מהאשה הזאת הוא ודאי פטר רחם לאמו מכל מקום כיון דאין אמו מוחזקת ודאית ישראלית ואפשר שהיא כהנת או לוייה הרי הוא פטור מפדיון כיון שאינו אלא ספק ממון וכל ספק ממון המוציא מחבירו עליו הראיה.

אות ה

וכן משמע מדברי הרמ"א בחושן-משפט (סימן רצב סעיף י) דאין הולכין בממון אחר הרוב לאפוקי ממונא מחזקת מאריה ואפילו ברובא דאיתא קמן, ועיין שם בש"ך (ס"ק כו) וזהו גם כן דעת הרב צמח-צדק (בסי' קכה) שנשאל באשה אחת שבקטנותה נמלטה מחרב רעה בארץ רוסיא ויודעת מקום מולדתה ושמות אביה ואמה, רק שאינה יודעת אם אביה היה כהן או לוי או ישראל ונשאת לאיש והמליטה זכר שהוא פטר רחם לה אי חייבין לפדותו או לא לפי שאשה אחת מארתי ופרחי הגידה לה שאביה היה לוי, והשיב: דסהדותא דאשה לאו כלום היא היכא דצריכין לעדות אבל הכא אפילו בלתי עדותה אין חייבין לפדותו דמשנה שלמה שנינו (טהרות פ"ד משנה יב): ספק בכורות אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה בין טהורה בין טמאה המוציא מחבירו עליו הראיה, ואעפ"י דרובא דעלמא ישראלים נינהו ולא כהנים או לויים, מכל מקום לא אזלינן בתר רובא להוציא ממון מהמוחזק דהלכתא כשמואל בדינא דסבירא ליה אין הולכין בממון אחר הרוב, והך רובא דאיתא קמן הוא ואפילו הכי פסק דאין חייבין לפדותו

אמנם אם שהטיב [לומר] בזה דאפילו רובא דאיתא קמן לא מהני בממונא, מכל מקום בעיקר דינו אין דעתי העניה נוחה הימנו ואני אומר אילו הואי התם הייתי כהנא מסייע כהני ומחייבין לפדותו, לפי שנראה לי דהאי כללא דאין הולכין בממון אחר הרוב לא איתמר אלא בממון דעלמא אבל בממון עניים שפיר אזלינן בתר רובא, וראיתי מפרק הזרוע (חולין קלד, א) דרמינן התם על מתניתין דספק לקט לקט כדדרשינן התם מקרא "עני ורש הצדיקו" צדק משלך ותן לו ממתניתין דהתם, וכן גר שהיה לו בהמה ספק נשחטה קודם שנתגייר ספק אחר שנתגייר פטורה, ומשני קמה בחזקה חיובא, בהמה בחזקת פטורה, אלמא היכא דאיכא חזקה לחיובא מיחייב בממון עניים כל שכן היכא דאיכא רובא לחיובא דרובא וחזקה רובא עדיף כדאיתא בריש האשה בתרא (יבמות קט, ב), ועיין מה שכתבתי לעיל (ככלל א סעי' ט) דעת מוהר"ש חיון ז"ל דבספק מתנות עניים אפילו היכי דליכא חזקה לא לחיובא ולא לפטורא מיחייב גם כן, עי"ש. ודין מתנות כהונה דין מתנות עניים להם לענין זה מדרמינן מתניתין דגר שנתגייר על מתניתין דספק לקט, ואפילו לפי החולקים שם וסוברים דלא אמרינן ספק לקט לקט אלא היכא דאיכא חזקה לחיובא דוקא וכמו"ש שם, מכל מקום היכי דאיכא רובא לחיובא כולי עלמא מודו משום דרובא עדיפא מחזקה והוא ברור.

הגר"ח קנייבסקי, דרך אמונה,

הלכות בכורים פי"א ה"ט

* כהנים ולויים פטורין מפדיון. נשי"ת למח' זרח' סי' קכ"ה נשאל נערה שנמלטה מארץ מגורי' בקטנותה מתחת סכנה מלחמה ועתה נשאת וילדה זכר אלא שהיא מסופקת אם אביה ואמה כהנים ולויים ומסיק דפטורה אף שריב העולם אינם כהנים ולויים אין הולכין צממון אחר הרוב ועי' נס' פה"כ ע' ע"ה שהביא הרבה אחרונים שהשיגו עניו ונקונטרס הספקות השיג עניו דגבי מתג"כ לא אמרי' אין הולכין אחר הריב דספק לחומר'א מדכתיב עני ורש הצדיקו כמ"ש בחולין קל"ד א' אמנם לנ"מ שצ"ח צחז"א יו"ד סי' ו' סק"ז דאם עיקר החיוב הוא ספק לא אמרי' עני ורש הצדיקו ע"ש א"כ גם כן ל"ש זה

חזון הלכות מתנות כהונה - סימן ז (א) איש

שם פרה בחזקת פטורה קיימא, נראה דלאי זוקא חזקת דכא איכא חזקת כגוף של צבמה כנגדכ וימא דנשחטכ אחר כגירות או ידעין שמה כגירות ולא ידעין שמה שחיבה, אלא דניכא חיוב ודאי קאמר ולאפוקי בספק לקט דבין דגב כחן מנות לקט ודאי, קרינן צי עני ורש הצדיק, אבל כהא צמחנות דיש ספק שאין כחן מנות מתנות כלל, וצחכ ניחא כה דאמר לעיל קלי"א א' דלויס פטוריס ממתנות מספק, וק לפיל קלי"ב א' צנכי כהא על החיוב פטורין מספק אלא כהם ספק שאין כחן מנות כלל, ומחני לעיל קלי"ב א' בכור שנחטב כ' נמי צכל אחד נעומו ספק, ועי' רי"ן נדרים ז' א' ביצה ראיח מסוגין דכאוינעיה דלא איפשעא לקולא צממון ענייס וכייע נמי משום דעיקר כמלוב מספק

שערי שער הפרק ה' ישר

נתורת פדיון הגן אלס קמי שמיא גליא דנר פדיון הוא, וכמו שהוכחנו לעיל מהך דספק מעילות דאס רוגה לשלם הוי תשלומי קרן ויכול להציג גם אלס על תנאי, דלפי"ז יש מקום לומר כיון דספק מלוה הוי לחומרל ראווי להתחייב ונספק ולקיים המלוה ע"י שישלם לכהן מה שאינו מחויב, כמו שאר המלוות שמחויב אדם לקיימם אף שצריך להוציא עליהם מכספו, כתפילין ומזוזה וכיו"ב, אצל נאמת י"ל דכ"ז שהוא רוגה להיות מוחזק נדמים הוא פטור בדלתי ממלוות פדיון דעיקר המלוה בזה אינו רק שיפדה עם תשלומים של הני ה' סלעים, היינו שאס ליכא דין ה' סלעים ליכא מנות פדיון, ומאלא דלענין פדיון עצמו אינו כחן ספק חיונ מלוה רק פטור ודאי, ורק אלס יתרה שלל להשתמש בחוקתו של דין מוחזק וירגה ליתנו לכהן, חזו יתחדש עליו ספק מלוות פדיון, אצל ענין זה לא חייבתו תורה להכניס א"ע נספק מלוה, ועלינו לפרש שהפדיון והפרעון אינו כשתי מלוות ואחת תלויה בתנאי של השני, אלא שני הדברים נידוד הם מלוה אחת, והדמים הוא חלק מן המלוה, ונתחננל חלק מזה פטור לגמרי:

אמנם מהא דקיי"ל דספק פדה"ב לקולא ודאי מוכח דהמלוה אל פדוי מיתלי תלי נדין ממון, והיכא דליכא חיונ ממון מחמת ספק ליכא מלוות פדוי, ונראה לענ"ד לבאר ענין זה עפ"י מה דתנן במשנה פרק יש בכור דף נ"א המפריש פדיון בנו ואנד חייב נאחריותו שנאמר יהי לך ופדה תפדה, ופירש"י כשיהי' לך הפדיון אז יהי' פדוי והאי קרא לאהרן אמר לי' רחמנא, עכ"ל. דמזה מוכח דקבלו חז"ל דהפדיון נעשה רק לאחר שיקבל הכהן ה' סלעים שחייבה תורה לאצי הגן אז הל הפדיון, ולפי"ז נוכל לומר דאף דליכא נמלוה זו מלוות פדוי שהיא מלוה לשמים, ומדין ספק מלוה אזלינן נספיקא לחומרל, אצל כיון ומדין ממון קיי"ל המע"ה דפטור נספק, והוי כמו דליכא בזה כלל תשלומי ה' סלעים, ואי אפשר שיקבלס הכהן ונכה"ג פטור ממלוות פדוי, דהמלוה החיונית בזה שישלם ה' סלעים ואח"כ יפדה הגן, והיכא דליכא דין ה' סלעים לשלם לכהן ליכא מלוה, דנשני הדברים נידוד מתקיימת המלוה, ואף דאס ירגה ליתן ולא יחזיק לעצמו ויתן לכהן זכה נהס הכהן

דברי חמודות - מסכת בכורות - פרק ראשון

(ט) בהוייתן יהיו. יש לדקדק בזמן הזה שאין כהן מיוחס האך יולאין בכורי הכהנים והלוים בלא פדיון ושמה אינו כהן או לג' האיל ואין לנו יחס רק חזקה בעלמא והיה ראוי להפריש הפדיון ויהיה לעצמו כמו בשאר ספקות בכורות אך לא מלאמי מי שכתב כן ועיין בפ"ג דכמוטת אמתניתין דזה אומר אני כהן וזה אומר אני כהן:

ישועות יעקב, יו"ד סי' ש"ה סעי' יב

ולפמ"ש גם רובא מהני לחייב בפדיון, אף דבעלמא קיימא לן דאין הולכין בממון אחר הרוב, נ"ל הא דבאמת דספק בכור פטר מפדיון משום דהמוציא מחברו עליו הראיה, קשה לכאורה הא יש כאן מצוה וחיובא על האב לפדות בנו הבכור, או כל בכור עצמו יש חיובא לפדות עצמו. אם כן נהי דלענין ספק ממון אזלינן לקולא להנתבע, אבל האדם המחוייב במצות עשה, איך יפטור עצמו ממנה מספק, הרי ספק מצות עשה לחומרא. עיין או"ח סי' י"ז לענין חיוב טומטום במצות ציצית ולענין חיוב כוי בכיסוי הדם, וכהנה רבות. והנה בספק מעות עניים נחלקו הפוסקים ודבריהם באו במקומות רבים ונראים כסותרים, וכבר הרביתי במילין על מדוכה זו במקום אחר. אמנם בספק מתנות כהונה לכולי עלמא מוציאין מספק. ונראה לי דהטעם משום דהתורה לא חייבה בפדיון על הספק, ודווקא על הוודאי, וכדאמרין ממזר ודאי ולא ממזר ספק וכדומה. ומעתה כשיש רוב להחמיר, אף דלהוציא ממון לא מהני רוב, מכל מקום כיון דבכל מקום רוב כוודאי, נהי דמצד חיוב הממון אזלינן לקולא, מכל מקום חייב מצד קיום המצות עשה כיון דרוב כוודאי, ודו"ק בזה.

ערוך סימן ש"ה השולחן

ממ כתב רבינו הב"י בסעי' י"ג מי שהוא ספק אם חייב בפדיון פטור שהמטע"ה עכ"ל וסתם דבריו ולכאורה אין זה אלא בספק אם הוא בכור אבל אם הוא ודאי בכור אלא שהספק שמה היא בת כהן או אז בת לוי דחייב בפדיון דרוב ישראל אינם כהנים ולויים ואע"ג דאין הולכין בממון אחר הרוב מ"מ חייב לפדותו דבאיסור הולכין אחר הרוב וכן דהך כ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב לפי מה שכארנו בחיים בכים אינו אלא לשהמיחוק טוען טענה וראית שהוא מן המיעוט וכן כשהוא בכור וודאי והספק הוא אם נפדה אם לאו נהי דאין זה דומה לאיני יודע אם פרעתיך דחייב כמיש בחיים סי' ע"ה דזהו בתובע טענת ודאי מיס מצד האיסור לא נפטור כמובן ויש לעיין בזה הרבה וכן בכר מקום שיש ממון ואיסור והדעת נוטה שחייב ועי' בסעי' נ"ב.

ולפעי' דלא אמרינן אין בולכין צממון אחר הרוב אלא כיכי דסתלת דינינו על צממון, כגון ספק רדיא וכדא ותציתא וכדומה, אבל ככל כללל הוא רוב נשים בני קיומא יולדת, ואין אזלינן בתר האי רובא כגון קודם ששכח שלשים יום, ואי בורגו אדם נכרג עלי, וכן לענין חשש ערפס החזקתוכו לאדם שלם שאינו ערפס לענין כל הענינים, עוד אחיב כשצלתו לדון על ממון של כפן לא שייך למימר לא אזלינן בתר רובא צממון, וצ"ה שזכר לי יותר מעשרים שנה כוונתי זה מסבירא דנפשי, ואשכחנא כסנא כוונתי כי"ה גאון מצי בספר הפלאה ספיין דכתובות [מ"ו ע"ב צתוס' ד"ה לא לריכא]. וצ"ה מיושב ומי מה שספקו צמם בגאון מהר"ן מהאלברשטאט ז"ל, אין נוניא צת כפן מחנא לשריפה, ניווש דלמא הכפן לאו אציה כוא, וממיתא למיתא לא אזלינן בתר רובא [כתוס' חולין י"א ע"ב ד"ה ליוחא]. וגם זה לקיימ, דדוקא כשתסתלת דינינו למחל בתר רובא צממון, אלא ככל כגון כשתסתלת דינינו אלא שיהא צמו של זה הכפן, ואילו היתא מכא או מקללו היינו כורגין אותה, ע"כ עתה אין לזוז מה"ה.

מיהו אחתי קשה ממוציא שם רע דנותן לאביה מאה כסף ודילמא לאו אביה הוא, וקי"ל (לקמן דף מ"ד ע"ב) דהמוציא שם רע על היתומה פטור. וכן קשה מדמי וולדות, דאמרינן בבבא קמא (דף מ"ט ע"א) דלאו צריי נינהו, וע"ש.

ועוד תקשה הרבה קושיות דהא אמר רחמנא מכה בהמה ישלמנה, ודילמא במקום סיף נקב הוי, כדאיתא בש"ס גבי מכה אדם בריש חולין. וכן קשה בנגיחת השור, נימא דילמא טריפה הוי. וכן בשומר שנגנב ממנו השור דחייבו תורה לשלומי, דילמא טריפה הוי. וראיתי בספר שעד המלך שהקשה בפדיון בכור במת לאחר שלשים יום דחייב לשלם דילמא טריפה הוי, והניח בצ"ע. ובאמת קשה מכל הני שזכרנו.

ונלענ"ד בזה, כיון דאוקמי התורה על הרוב דלאו טריפה הוי לענין שאר מילי, כגון באדם לענין ההורגו דחייב, וכן בשור לענין איסור אכילה, וכן דאביה הוא לענין מכה אביו וכיוצא בהן. הוא הדין לענין ממונא, ולא אמר שמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב, אלא היכא דלא נפקא מיניה אלא לענין ממונא, כגון בשור ונמצא נגחן, וכן אינך דמייתי הש"ס בריש המוכר פירתו. אם כן הכי נמי לא שייך הא דשמואל הכא. כנלענ"ד, ודו"ק.

הגר"ע יוסף, מוריה, שנה שמינית, סיון תשל"ט, עמ' כ"ה

מי שאינו יודע אם אביו היה כהן או ישראל אם מחוייב לפדות את בנו

ולפי"ז י"ל שגם בני"ד אין לומר בזה הכלל שאין הולכים בממון אחר הרוב, שמאחר שאנו קובעים לענין דיני איסור היתר שיש ללכת אחר הרוב שהם ישראל ולא כהנים ולויים, ודין האב כישראל לכל דבר, וכן מתייחס בנו אחריו, כדכתיב למשפחותם לבית אבותם, שפי' יש לחייבו בפדיון בנו הבכור, ולא דמי לגידון הצמח צדק הגביל, ששם אין שום ג"מ לענין הבן הבכור עצמו, שהרי הוא מתייחס בודאי אחר האב שהוא ישראל ודאי, ואין ג"מ לגבי הבן אם האב שלו כהנת או לויא אלא רק לענין ממון הפדיון, משום דקי"ל בן כהנת ולויא פטור מפדיון, ומכיון שאין הולכים בממון אחר הרוב, ושמא אמו כן המיעוט שהם כהנים ולויים הרי הוא פטור מפדיון, ולא שייכא בזה סברת ההפלאה וסיעתו הגביל. וכ"כ בשו"ת גור אריה יהודה (חיו"ד סי' פט). ובשו"ת קול אריה (חיו"ד סי' פב) בדיה אד באמת, ובשו"ת מנחת אלעזר ח"ד (סי' כד). ובשו"ת אגרות משה פיינשטיין (חיו"ד סי' קפח). ע"ש. אבל בני"ד שפי' שייכא סברת ההפלאה לחייבו בפדיון, שהואיל והוקבע דין האב כישראל לכל דבר, משום דכל דפריש פרובא פריש, הוא הדין לבנו שמתייחס אחריו, ומותר בגרשה ובשאר איסורי כהונה, ואסור בגשיאת כהנים כיון זו העולה לזוכה, ע"י רש"י כתובות כה: ובש"ע א"ח ר"ס קפח), י"ל שחייב בפדיון.

גשאלתי באיש יהודי שעלה לא"י, והוריו וכל בני משפחתו נספו בשואה, ונשאב באר מצל מאש, ונשא אשה ישראלית, וילדה לו בן בכור, והוא אינו יודע אם אביו היה כהן או לוי או ישראל, האם הוא חייב לפדות הבן הבכור שלו?

(א) **בהשקפה ראשונה** היה נראה לומר, שהואיל ושנינו (סנהדרין פרק ד' משנה יב), ספק בכורות אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה המוציא מחבירו עליו הראית, ופירש רש"י (ב"מ 1:1) ספק בכורות, כגון שהפילה אמו לפניו ספק דבר הפוסט בבכורה, ספק רוח הפילה, הבא אחריו בכור. וכן פסקו הרמב"ם (בפרק י"א מהל' בכורים הלכה י"ט) והטור"ע יו"ד (סי' שח ט"ג). אלמא דממונא הוא ולא איסורא. וע"פ גדרים י"ט), ה"ג הכא אע"פ שרוב העולם ישראל ולא כהנים ולויים, אין לקבוע שהאב ישראל לחייב הבן הבכור בפדיון, מכיון דקי"ל (ב"ב צב:) שאין הולכין בממון אחר הרוב, ומקמינן ממונא בתוקף מריה.

(ב) ולכאורה עדיין יש מקום לדון בזה לפי מה שכתב ההפלאה (ספ"ק דכתובות)

משה

חלק ראשון - יורה דעה

אגרות

סימן קפח

באין ידוע האב והאם מי הם אם חייב בפדיון

מע"כ ידידי ש"ב הרה"ג מהר"ר ישראל לעוו שליט"א רב בטרענטאן.

הנה בשתוקי לענין פדיון הבן כשידוע שנוולד לאמו יהודית פגויה והוא פטר רחם ולא ידוע אולי הבעל האב הוא כהן או לוי וכן לא ידוע האם אולי היא בת כהן ולוי אם יש להחשיב זה לספק ולפטור מפדיון, ודאי היא שאלה גדולה ולא מצאתי בענייני ראייה לזה ואף שהרוב אינם כהנים ולויים הא אין הולכין בממון אחר הרוב. ואף לסברת הפלאה בכתי סוף פרק קמא שאם נוגע גם לעוד דברים הולכין גם בממון אחר הרוב עיי"ש הנה הוא שייך רק בספק אם האב הוא כהן או לוי שנוגע גם לענין הבן אבל הספק אם האם היא בת כהן ולוי שספק זה אינו נוגע כלל להבן ולא לשום דין אלא לענין פדיון בן

והנה כשאין יודעים מי היא האם יש עוד ספק שמא כבר ילדה אחר או הפילה קודם לזה. ואין שייך לומר דניקים אותה בחזקה שלא נפטר רחמה עדין כסברת מהר"ק באין אבריו מרוקמים הובא בפ"ת סי' שיה ס"ק כ"ט. דשייך סברתו רק באשה שידוע מה אתה אבל בלא ידוע לנו הא אפשר שהאם ידועה ליודעים אותה שיש לה או שהיה לה עוד ולד וכי יש חזקה על סתם נשים שאין להן אלא ולד זה, וכשמצא ולד וכי אמרינן חזקה שהוא פטר רחם. עכ"פ למעשה אם לא יוכלו לברר מי הם האב והאם יפדה עצמו כשיגדל בלא ברכה או אם רוצים לזכותו יפדוהו עתה בלא ברכה. ובספק השני הוא רק כשרוצה להחמיר על עצמו אבל מדינא אין לחייבו כלל להמעי"ה כיון שהוא ספק שמא אינו פטר רחם כלל.

ידידו ש"ב,

משה פיינשטיין

אבל בכלל אין על שום אדם החיוב אלא עליו כשיגדל, ורק רוצים יכולין לפדותו מדין זכות אף שיש בזה מחלוקת אבל נוהגין בהש"ך שיכולין לפדותו כשרוצים. אף שדעתי אין נוחה מזה מטעם הדברי חמודות שהביא הש"ך כדבארתי בתשובה אחת אבל עכ"פ נוהגין כהש"ך.

חלקת

יו"ד סימן קעג

יעקב

סימן קעג

במי שאינו יודע יחוסו, אם הוא כהן לוי או ישראל, אם מחוייב בפדיון הבן

עומטוס ואנדרוגינוס שמחוייב לעשות מלוה מספק, וצפרט בני"ד שהרוב מחוייב לעשות המלוה, ואפשר אף לצדך, עי' רדב"ז ח"א סימן ר"כ, מוצא דרכי שלום למהרש"ס, דקפק צרכות להקל דוקא צפק צנוף הצרכה, אצל מחלוקת צנוף המלוה שזו צעושה המלוה צריך לצדך שהרי לדעת אותו הפוסק מקיים המלוה ומה"ט מצרכין על תפילין דרש"י ור"ת, ועי' צרי"ף סוף סוכה הא ללא מצרכין על ישיבת סוכה צשמ"ט, אף למחוייבין למיתב עכ"פ מספק, משום דהוי תרתי דסתרי וצרי"ן שם, א"כ בני"ד אפשר לצריך גם לצדך, ואפשר צנוסת דצריך לחמנא.

עי' חו"ד בית הספק סק"כ וכן צמשצות או"ח סי' ר"ט סק"ג דדעתם דזה הוי שם ממש ואסור להזכיר לצטלה, אכן דע"ק סי' י"ט וגדלה"ק סק"ד שם דחה להחזיר צשתי ידים וס"ל דקפק צרכה מצרכין צלשון צריך לחמנא - ומהצאות יוטר לומר מצדו צריצ"ש סי' ת"ח צצרכה צפק לומר צנוסת זה, צרוך אתה השם אלקינו מלך העולם אשר קדשנו וגו' - וכן אני נוהג לפסוק צכל ספק צצרכה לומר צנוסת הריצ"ש, ככלפע"ד.

והכני צזה ילדו ומוקירו כערכו הכס. ציריד, תמח תשי"א.

ו) בר תו דין כבוד מאל להצין צכלל הדין המצואר צשו"ע סי' ש"ה סעי' י"ג דצפק פטור מפדיון המע"ה, ומקורו מחולין קל"ד שמנה ספקות צגד - הרי הלכה פסוקה צשו"ע ש"ה ס"ח למתנה ע"מ להחזיר מהכי לענין פדיון, ודעת הגר"א צביאור הגר"א מתותר אף לכתחילה

ואף דזה דבר חלתי לומר צפק לחייבו צפליון צמתנה על מנת להחזיר צכדי שיקיים המלוה מספק, ומסתמית הפוסקים לא משמע כן, אכן בני"ד, דהרוב ישראלים, ולהרבה פוסקים דצרוצא דא"י"ק או רוצא מעלי' מוציאין אף תמון, ולדידהו ודאי דחייב צפליון, אם כן ממילא הוי עוד ספק לחייבו, וכנ"ל - וצפרט דרוב פעמים מי שכולל לו צבור הוה מתגעגע לקיים מלוה זו של פדיון הבן, שלא כל אדם זוכה, וצאה לפרקיס, ואינו חושש כלל על הדמים שצריך ליתן לכהן המסייע צבית הגרנות הוה רק צתרותה עי"ש שהצריך, א"כ הרי יכול לקיים מלוה פדיון ולא יחסר לו כלום, ולא שייך לפטור משום הממע"ה.

והכ"כ כיון דלענין תמון אין כפי"ת דהוה רוצה לוותר על המתון או כנ"ל שיכול ליתן צמתנה ע"מ להחזיר, אם כן הדרינו לללא דצפק מלוה חייב, דהא רצה לוותר על המתון, כמו ספק קרא ק"ש או

פב אמונה דרך הלכות בכורים פרק יא

ט (סה) * כהנים ולוים פטורים מפדיון הבן מקל וחומר. (סו) אם פטור של ישראל במדבר (סז) דין הוא שיפטור עצמן: ז (סח) * ישראל הבא מן הכהנת ומן הלוייה פטור. שאין הדבר תלוי באב (סט) אלא באם שנאמר (ע) פטור רחם בישראל: יא * לוייה (עא) המעוברת מעכו"ם

דרך אמונה

ילפי' שמפקיעין מדכתיב והיו לי הלויים צהיימן יהו: (סז) דין הוה שיפטור עצמן. (קפה) וגם צוה"ז שאין חלה כהני מוקה לא נהגו להחמיר לפדות צבוריהן (קפו) ומ"מ מי שהוה ספק גמור אם הוה כהן או לוי או לאו יש מחמירין שיפדה את עצמו או את צנו: (סח) ישראל הצא מן הכהנת ומן הלוייה פטור. אע"ג

חלל יתבאר צתמון הי"צ: (סו) אם פטרו את של ישראל צמדגד. (קפג) אע"ג דצבורי הלויים לא הפקיעו את של ישראל אלא את של עצמן ורק פשוטי הלויים הפקיעו מ"מ איכא ק"ו אם קדושת לויית הפקיע קדושת צבורות ישראל א"כ לוי צבור דין הוה שיפקיע את עצמו (קפד) וכהניס גמי איקרו לויס וגם לדורות

ציון ההלכה

(קס) מאירי שם וע"ש שהציא ש"א שכולל להשמע לעולם י"א ל' יוס: (קפא) עי' לקי"פ צגס האחרונים: (קפב) מציאר צבכרית מ"ז א': (קפג) חו"ס צבורות ד' א': (קפד) גמי' שם: (קפה) פה"כ עי' ק"ע צגס האחרונים וצאמה אפי' יהא ספק הא כל ספק פדה"צ פטור ולפמ"כ צנה"ל ה"א אין שייך הפרשה צנספקות: (קפו) עי' פה"כ עי' ע"ה צגס כמה אחרונים דכיון דרוב העולם אינס כהנים ולויים לא אמרי' מה אין הולכין צתמון אתה הרוצ וציון דפלוגתא ה"א נטין לפדות צלא צצרכה: (קפו) לקי"פ סק"זי ובי"ב המקנה דקדושין כ"ע א' ד"ה יכל שאיתו ופשיט: (קפח) כש"י צבורות ד' א': (הפט) מנ"ח מניה ש"י"ב:

הגר"ע יוסף, מורידה, שנה שמינית, פיון תשל"ט, עמ' ג'

יט) מסקנא דדינא, מעיקר הדין בודאי שאין צורך לפדות הבן אפילו בלא ברכה, שאין הולכים בממון אחר הרוב, ואף שלדעת הגאון בעל בית יצחק (ח"ב מיו"ד סי' קצט), חייב לצאת ידי שמים, וכן צידד הגאון רבי יוסף מסלוצק, כנ"ל, אבל משמעות דברי הפוסקים אינה כן. אלא שעל כל פנים בהיות שהרבה אחרונים כתבו שיש לפדות בלא ברכה, נכון לחוש לדבריהם ולתת דמי הפדיון לכהן במתנה ע"מ להחזיר, שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה. וכמ"ש מרן השלחן ערוך (בסימן שה סעיף ח). ובנ"ד שפיר דמי לעשות כן אף לכתחלה. והגלע"ד כתבתי. והשי"ת יאיר עינינו בתורתו אמן.

הגרצ"פ פרנק, הדרת קודש, עניני פדיון הבן

סימן יד

בכור שלא ידוע אם אמו ישראלית או בת לוי

נשאלתי בנוולד בן בכור לאמו שבאה מחו"ל ואינה יודעת אם אביה ישראל או לוי או כהן.

עיינ בשו"ע י"ד סוף סימן שה בפ"ת ס"ק ל"ב ובנחלת צבי דפטור מפדיון הבן, דהמוציא מחבירו עליו הראיה¹. אבל השואל שאל אם רוצה להחמיר, כיצד ראוי לעשות, אם יפדהו בזמנו מספק בלא ברכה, או ימתין עד שיתודע מחו"ל ע"י דרישה וחקירה במכתבים, ויפדהו אז בברכה.

וצ"ע אם עובר בעשה בכל יום כשעברו עליו ל' יום, או נאמר דיום ל' הוא התחלת הזמן, אבל לא עבר כלום אם פודהו אח"כ².

ויש לעורר עוד, כיון דעכשיו פטור, א"כ אף כשפודהו אינו מקיים מצות התורה, ולפי"ז אף כשיתודע אח"כ ואגלאי מילתא למפרע דמחוייב לפדותו, מ"מ לא קיים המצוה, כיון דפדהו בזמן הפטור, ולכן יותר טוב שימתין עד שיתחייב³.

והגרא"י קוק אמר כי צריך להמתין, אבל לי נראה דצריך לפדות תיכף בזמנו⁴.

עפ"י כת"י מרן ז"ל

1. בפ"ת שם כתב בנידון כזה, בשם צמח צדק סי' קכ"ה, שפטור מפדיון, משום דאף דרובא דעלמא חס ישראלים ולא כהנים ולויים, מ"מ אין הולכים בממון אחר הרוב; ועיין בנחלת צבי שם שכתב שלפמ"ש התוסי בסנהדרין ג, שדוקא ברוב גרוני, כמו רובא דלרדיא, אין מוציאין ממון, אבל ברוב מעליא מוציאין ממון ע"ש, לפי"ז יש לפקפק בהאי דינא דהצי"צ, דמכיון דרובא דעלמא דישראלים הוא רוב מעליא, י"ל דחייב בפדיון, וצ"ע. ועי"ע ביד אברהם ביה"ד שם סעיף י"ב, שחביא מספר הפלאה וחמקנה, דאפילו בממון הולכים אחרי הרוב במידי שיש נפקא מינה גם לענין שאר דבר, דמכיון דמתוקינן ב"י לילך אחר הרוב, ממילא מתגיל ג"כ לגבי ממון ע"ש. וראה להלן סימן טו משי"כ מרן ז"ל בנידון זה.
2. להלן סי' כא הובאו שיטות הפוסקים בענין זה ע"ש. ומה שנוגע ספק זה חכא, היינו דאם ביטול החיוב איכא ביטול עשה בכל יום, שפיר יש מקום להחמיר אע"פ שאינו מחויב, ברם אם אין ביטול עשה בכל יום, אין מקום להחמיר ולהקדים, ועי"י כן להפסיד ברכת המצוות.
3. כלומר, דיש מקום לומר, דהואיל ועפ"י חז"ן קי"ל שחבן פטור מפדיון בגלל חכלל דחממעי"ה, אי"כ גם אם פדה לא קיים המצוה, כמו שמצינו בקיום המצוות, שאם קיים אדם מצוה בעת שהיה פטור ממנה, לא יצא ד"ית. ברם החילוק פשוט דהכא אין זה כגדר פטור, אלא שאי"א לחייבו, אבל בודאי אם פדה נתקיימה המצוה. ועיין בשו"ע או"ח תע"ה ה', שבאכל כזית מצה בזמן שטונו, ואח"כ נתרפא, חייב לאכול אחר שנתרפא, לפי שאותה אכילה היתה "בשעת פטורו מכל המצוות", וע"ש במש"ב ובשע"צ שפירשו, דחיינו שהיה אז בכלל שאינו איש, לאפוקי שומר אבידה, או משמר המת, אף שהוא ג"כ פטור אז מכל המצוות, מ"מ אם אכל אז מצה יצא ידי חובתו, כיון שחוא איש, אלא שאז לא חייבתו התורה משום שהוא עסוק במצוה אחרת; וע"ש בשע"צ שסיים, ומ"מ מסתפקנה אם יוכל אז לברך ברכת וצונו על אכילת מצה, כיון שחוא אינו מצווה אז ע"י. ועי"י שו"ת האלף לך שלמה לרי"ש קלוגר יו"ד סי' רפ"ו, ובשו"ת בנין דוד סי' י"ז, ושו"ת קול אריה סי' פ"ב פ"ג.
4. ונראה שגם הגרא"י קוק ז"ל ס"ל דטעם ההמתנה לא בגלל דהוי פודה בשעת פטור, אלא בפשוטו טעמו בגלל הפסד ברכה, ומרן ז"ל לא חשש לזה, ואולי יש לציין לזה מחלוקת הרדב"י והחכ"צ אי זריזין מקדימין עדיף, או מצוה מהודרת עדיף, עי"י שו"ת חכם צבי סי' ק"ו. וראה מקראי קדש ימים נפלאים סי' ל"ה אות ג'.

סימן כא

המאחר לפדות הבן אם מבטל עשה

יש לעיין במי שלא פדה את בנו הבכור בזמנו, האם עובר אז ואח"כ בכל יום על מצות עשה, או אפילו בכל רגע, או ד"ל שאין בזה ביטול עשה כלל, ואין זמן יום שלושים אלא גדר תחילת זמן המצוה, אבל אין באיחור אלא חסרון זריזין מקדימין¹.

ומצאתי בתשובות תפארת צבי למהר"ץ אב"ד גלוגא חיו"ד סי' מ"ה מש"כ בנידון זה, יעו"ש. ובתשובות אמרי יושר ח"ב סי' קל"ב הביא בזה מחלוקת בין האחרונים, וכתב שכבר נחלקו בזה הקדמונים, בספר החינוך סי' שצ"ב מבואר שאין עבירת ביטול עשה באיחור הפדיון, ואילו בספר תניא רבתי סי' צ"ח כתב דעובר בעשה בכל יום, וראה עוד אריכות בשו"ת טיב גיטין יו"ד סי' א', ובתשובות דברי מלכיאל ח"א סי' י"ז, ובספר אבני שוהם ח"ב סי' כ"ב, ובספר תולדות יצחק, וראה תשובות מהרש"ם ח"ב סי' מ"ג².

1. ועיין עוד בזה בתשובות מרן ז"ל בשו"ת חר צבי חיו"ד סי' רמ"ג, והובאה להלן סי' ל.
2. יש להעיר דבריש הלכות מילה כתב הרמב"ם שכל יום שלא נימול היו עובר בעשה, אבל בדין פדיון הבן לא כתב הרמב"ם מידי, ומזה מוכח קצת שאין ביטול עשה במאחר פדיון, וכשיטת החינוך.

רשימת השיעורים - שנה ראשונה:

הדלקת נרות הנוכה	שמיטת כספים	א	קיום הבטחות
בשליחות	גורל הגר"א	ב	תמימות בספירת העומר
חובבי הנכדים בכבוד מביהם	הצלת נפש בנפש	ג	קטן שהגדיל
יששכר וזבולון	מעויות בתפילה ר"ה	ד	לא בשמים היא
קריאת שמות	בינונים תלויים ועומדים	ה	פדיון הבן בספיקות
השתנות המבנים	קדושת שביעית בדי' מינים	ו	זר בברכת כהנים
תפילין של ר"ת	הלכות מצויות בכבוד ס"ת	ז	רות המואביה ובדיני גרות
תורה עם דרך ארץ	דברים האמורים בשבת	ח	תקיעות בעת צרה
לא יפתור דברי אביו	משום השמעת קול	ט	ברכת שהחיינו בציצית
האזנת סתר	מעויות בתפילה ובכהמ"ז	י	שניתת הארץ
הנותל המערבי	פנדק בשני אחים	יא	כהנים בקברי צדיקים
לא ילבש	קיום הפכמי בחירות	יב	התחלה בתפילה ובמצוות
הטא כדי שיזכה חברך	מצוה בו יותר מבשלוהו	יג	תפילת מוסף
ברכת החמה	או הידור מצוה	יד	נדרי צדקה במחשבה
יון שביעית לד' כוסות	ברוך שפטרני	טו	יצאה מארץ ישראל
תנאי בקיום מצוות	מקדש מעט	טז	קידוש ה'
רפואה ועישון ביו"ט	פונדקאות	יז	מעשה שבת
	פדיון שבויים	יח	מאכלים עם מיני דגן

רשימת השיעורים - שנה שניה:

אוהב ושונא	ברכת הגומל - לעוברי דרכים	נא	מדבר שקר תרחק
נר איש וביתו	לא תתגודדו	נב	וחי בהם, קביעת רגע המוות
חנה ושבעת בניה	בל תשחית	נג	חמר מדינה לקידוש והבדלה
עשרה בטבת	מצות מעקה	נד	ההנהגה במחלוקת הלכה
קדיש	ברוב עם הדרת מלך	נה	וקבלה
רפואה סגולית בשבת	או זריזין מקדימין למצוות	נז	חזקת כהונה
מזוזה במקום שאין בו ד' אמות	י"ג מדות	נח	אנכי ה' אלוקיך
לחם משנה	הפסק בדיבור בתקיעות ועוד	נז	גזורים פסולים
חיבור והפרדת אותיות	עינוי ביו"ב, ומצות אכילה	נח	פנים חדשות
עבד איניש דינא לנפשיה	בעיו"כ	נט	תכלת בציצית בזמן הזה
מכירת בתי כנסת	מצות הינוך	ס	תינוק שנשבה
נשים בפרשת זכור	הפטור מדבר ועושהו	סא	בגדרי בל תשקצו
על שם הפור	שיכור בהלכה	סב	צער בעלי חיים
צורות אדם ומשמשים במרום	מילה שלא בזמנה	סג	ירושה בשררה וברבנות
אתר אינטרנט הפתוח בשבת	כופין על מדת סדום	סו	אילת - בירור גבול דרום
תאריכים ושמות לועזיים	קנין כסף - שטרות	סד	א"י
מסחר בחול המועד	סיטומתא	סה	אשו משום חציו
קו התאריך	מעשר כספים	סו	לא תחמוד

עולמות • לימוד בעיון

עולמות - תוכנית לימוד בעיון
המועדת למסירת שיעורים בקבוצות לימוד
מתוך דפי מקורות במגוון סוגיות הלכתיות וברוריה מנהגים

*
לסיוע בהקמת שיעורים חדשים ולקבלת דפי עזר להכנת השיעור
ניתן לפנות: טל' 050-4102399 OLAMOT111@GMAIL.COM

מקומות בהם מתקיימים שיעורים:

- אלעד • אפרת • בני ברק • בית גמליאל • גבעת שמואל • דימונה • חיפה • טלז סיטון • יבנה • ירושלים • ישובי שער הנגב • כרמי יוסף • מודיעין
מעלה אדומים • מעלות • נתניה • פתח תקוה • עפולה • צפת • רחובות • רמלה • רעננה • שעלבים • תל אביב • בסיסי צה"ל • תעשייה אירית
בדפס • הונג קונג • וינה • ונצואלה • מורנומו • לונדון • לוס אנג'לס • ליקווד • מונטריאל • מיאמי • מבסיקו סיטי • ניו יורק • סאן פאולו • שיקאגו